HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern,
sosial- og helsetjenestene

Hva er tilsyn?

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 13. mars 2018

Hanne Knudsen, fagsjef

Disposisjon

- Roller og ansvar
- Hva er tilsyn
- Ulike tilsynsmetoder
  - systemrevisjoner
- Tilsynserfaringer

Oppgavefordeling i den sentrale statsforvaltningen

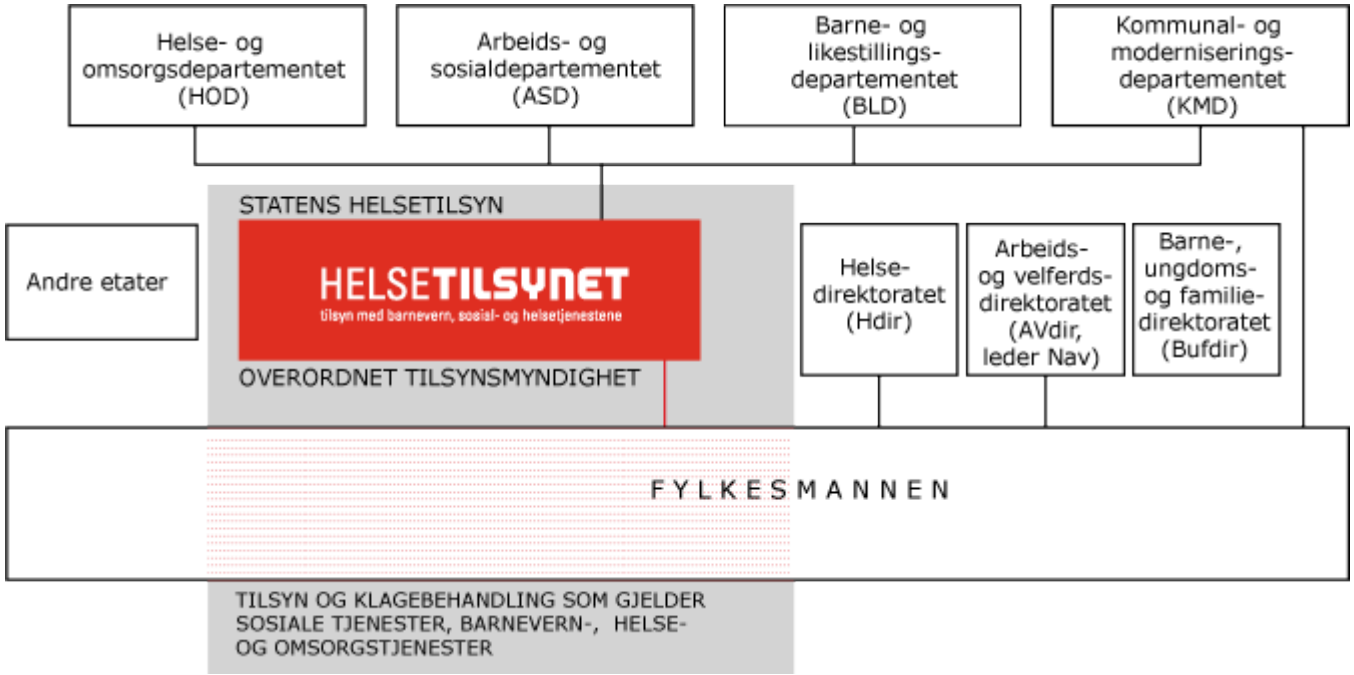

Fylkesmannens roller og oppgaver

HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Informasjon

Formidling av statlige styringssignaler, satsinger og mål

Opplæring

Veiledning om regelverk og problemstillinger i konkrete saker

Fylkesmannens roller og oppgaver

Klagebehandling

Tilsyn

Statens helsetilsyns roller og oppgaver

HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Statens helsetilsyns roller og oppgaver

Overordnet tilsynsmyndighet

- Overordnet organ for fylkesmannens utøvelse av tilsynsmyndighet og klagebehandling

Myndighetsutøver

Fagdirektorat

- Oppdragsdepartementene og andre departementer
- Andre direktorater og myndigheter
- Andre aktører

Formidling av kunnskap fra tilsyn og klager

Hva er tilsyn?

- I vid forstand: alle aktiviteter som tilsynsmyndigheten utfører for å følge opp det som er lovens hensikt

- Kjernen i alt tilsyn er **kontroll** av om pliktsubjektet retter seg etter de normer som er fastsatt i lov og gi reaksjoner ved lovbrudd, (lovlighetstilsyn)

- Stortingsmelding nr. 17 (2002-2003) Om statlige tilsyn, Ot.prp. nr. 97 (2005-2006) Om lov om endringar i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner m.m. (statleg tilsyn med kommunesektoren) Prop 106 L (2012-2013)

Hva er tilsyn?

- Tilsyn handler i bunn og grunn om
  - å undersøke, bedømme og konkludere og følge opp
  - «til det beste for den neste…»

Tilsyn og rådgivning basert på erfaringer fra tilsyn skal medvirke til at:

- befolkningens behov for tjenester blir ivaretatt
- tjenestene blir drevet på en faglig forsvarlig måte
- svikt i tjenesteytingen forebygges
- ressursene i tjenestene blir brukt på en forsvarlig og effektiv måte

Ulike tilsynsmetoder

- Tilsyn kan foregå på flere måter, blant annet:
  - som en planlagt aktivitet, ofte på grunnlag av kunnskap om risiko
    - systemrevisjon
    - institusjonstilsyn (individtilsyn)
    - stikkprøvekontroll
    - egenvurdering
  - som oppfølging av konkrete hendelser eller situasjoner og
  - med et overordnet perspektiv (områdeovervåkning)
    - «følge med på» - innhente, analysere og systematisere kunnskap, erfaringer og resultater fra tilsyn

Prinsipper for tilsyn – uavhengig av tilsynsmetode

- Tilsyn er myndighetsutøvelse som krever hjemmel i lov (legalitetsprinsippet)
- Tilsynsmyndigheten må opptre på en måte som gir tillit og respekt.
- Tilsyn skal ha effektivitet og god ressursutnyttelse som formål.
- Tilsyn skal utøves i tråd med god forvaltningsskikk

Prinsipper for tilsyn forts.

- Krav om forsvarlig utredning og vurdering
- Krav om åpenhet om forvaltningens vurderinger – det må fremkomme hva vi bygger våre avgjørelser på og hvorfor vi vurderer og konkluderer som vi gjør
- Krav om etterprøvbarhet – vi må vise hvilke kilder vi støtter våre vurderinger på
- Rett til kontradiksjon – motpartens rett til å ivareta sine interesser og rettigheter på ulike tidspunkt i saksbehandlingen

Gangen i tilsyn – uavhengig av tilsynsmetode

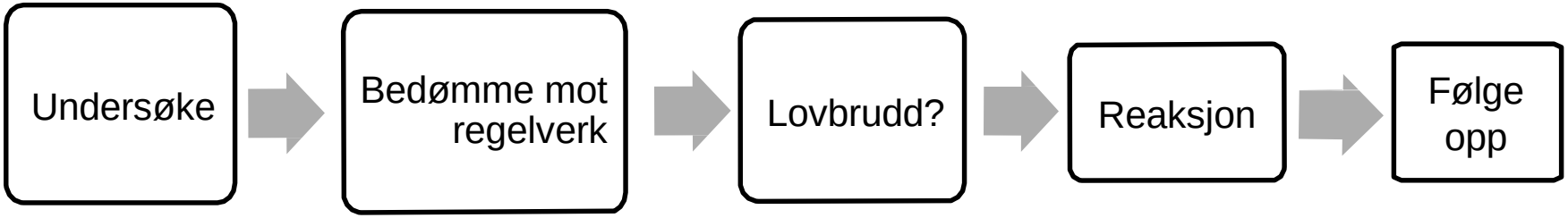

Tilsyn utført som systemrevisjon

- Tilsyn utført som **systemrevisjon** er en revisjon der det undersøkes om styringssystemet sikrer etterlevelse av kravene i eller i medhold av lov.

- Metoden tar hensyn til at det er en nær sammenheng mellom de faglige og styringsmessige utfordringer.

- Egner seg godt til å undersøke om virksomhetens praksis er underlagt styring og ledelse eller om det er tilfeldig og opp til enkeltpersoner om tjenestene fungerer i henhold til myndighetskravene.

Internkontroll – ”Holde orden i eget hus”

Lederverktøy som skal sikre systematisk styring og kontinuerlig forbedring

- Skal sikre at virksomhet og tjenester er i samsvar med kravene i barnevernloven
- Spesielt viktig på områder der svikt kan få alvorlige følger for barna

Internkontrollforskriften for kommunens oppgaver etter barnevernloven § 4

- Internkontrollen er et lederverktøy og skal tilpasses
  - virksomhetens størrelse,
  - egenart,
  - aktiviteter og
  - risikoforhold og
  - ha det omfang som er nødvendig for å etterleve krav fastsatt i eller i medhold av lovgivningen.

Internkontroll i praksis

- ”Hvordan vet du at?”
- Ikke noe man har, men noe man gjør - hver dag
- Styring har ingen egenverdi – og bare *nødvendig* skriftlighet

Landsomfattende tilsyn med barnevern

Planlagte tilsyn som gjennomføres i alle landets fylker etter en veileder gitt av Helsetilsynet:

2011 og 2012	Kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn
2013 og 2014	Kommunenes oppfølging av barn i fosterhjem
2015 og 2016	Kommunens arbeid med meldinger til barnevernet og tilbakemelding til melder
2017	Bufetats bistandsplikt

Landsomfattende tilsyn med barnevern

Tilsynet avdekket at:

- meldinger henlegges som skulle vært undersøkt
- undersøkelser fører ikke til rett tiltak i rett tid
- tiltak evalueres ikke og barn kan derfor over tid få feil eller lite hensiktsmessige tiltak

Landsomfattende tilsyn med barnevern

Tilsynet avdekket videre at:

- barn i fosterhjem ikke får god nok oppfølging
- barn i fosterhjem ikke blir snakket med om spørsmål som angår dem selv
- fosterforeldre får ikke den støtte de har rett til og behov for

Tilsyn med Bufetat

Tilsyn med Bufetats bistandsplikt i 2017 viser at:

- Barn ikke får medvirke
- Har tilgjengelig akuttberedskap i alle regioner
- Har ikke tilstrekkelig informasjon om barnets behov
- Dokumenterer ikke barnevernfaglige vurderinger av om tiltaket er egnet for det konkrete barnet.
  - Betyr det kun mangelfull dokumentasjon eller manglende vurderinger?

Virker tilsyn?

- Igangsatt forskning på helseområdet
- Midtre Namdal samkommune – anmeldelse førte til at enkeltbarn fikk hjelp, og endring i styring av barneverntjenesten.
- FM Oslo Akershus – 10 åring som døde – bydel Nordstrand gikk igjennom sine rutiner for henleggelse av meldinger og endret praksis
- Våre tilsynsresultater blir vist til i lovforarbeider og andre arbeider med utvikling av tjenestene.

Formidling av tilsynserfaringer

- Tilsynsmeldingen – årlig publikasjon – orientere omverdenen om saker som er sentrale for barnevern, sosial- og helsetjenestene og for offentlig debatt om tjenestene.
- Oppsummeringsrapporter fra de landsomfattende tilsynene – www.helsetilsynet.no
- Har fokus på hvordan vi kan bli enda synligere på barnevernområdet.